

Den økonomiske Udviklings Gang er og har i lange Tider, i hvert Fald indenfor en stor Del af vort Erhvervsliv, været den, at det er Stordriften, der oplsluger Smaadriften. Denne Udvikling kan vi vel ikke standse, hvis den er begrundet i en virkelig økonomisk Lov. Hvis den er begrundet deri, at Stordriften er Smaadriften overlegen i Konkurrencen, saa kan vi sikkert ikke hindre den. Hvis det er saadan, at man tjener mere ved at være Arbejder for en Arbejdsgiver end ved at være selvstændig i egen Bedrift, kan man ikke forhindre de unge, der skal se sig om efter, hvorledes de i Fremtiden kan skaffe sig deres Udkomme, fra i stigende Tal at søge hen i Lønarbejdernes Rækker. Men skønt vi ikke kan forhindre en saadan Udvikling, bør vi dog ikke fremme den; vi bør ikke ved Statsforanstaltninger søge at forstærke en saadan Udvikling. Vi er sikkert alle sammen i alt Fald i nogen Grad klare over, hvilken i social Henseende uheldig Udvikling det er, at det gaar i den Retning. Derfor skal vi heller ikke ved Love søge at forstærke denne Udvikling, men tværtimod, om det var muligt, søge at hemme den.

Men jeg kan ikke se rettere, end at vi gennem de Arbejdsløshedslove, vi har haft, hvor Princippet er det, at Stat og Kommune bærer en stor Del af Udgifterne, netop fremmer en saadan Udvikling. Hvad er det nemlig, der foregaar? Det, der foregaar, er, at Stordriften i en økonomisk god Tid suger Arbejdskraften fra vort Land til sig, fordi den kan give en højere Løn, end Folk kan tjene ved at arbejde for sig selv, ude i det private Erhverv, ude i Smaadriften. Naar saa den daarlige Tid kommer, lukker Stordriften Fabrikkerne, og Arbejderne vælter ud over Samfundet, og dette skal delvis underholde dem. Men hvad betyder det, at Samfundet skal understøtte alle de mange Arbejdere? Ja, hvem er Samfundet? Det er os alle, og ikke mindst da Smaadriftens Besiddere i By og paa Land. Det vil altsaa sige, at disse i høj Grad kommer til at bidrage til den Byrde, som er en Følge af denne Arbejdsløshed; og det betyder igen, at Smaadriften kommer til at bære en Del af Stordriftens Driftsudgifter.

Det forekommer mig at være ubilligt, at netop Smaadriften skal bidrage til at afholde den Stordrifts Driftsudgifter, som i de gode Tider konkurrerer stærkt med Smaadriften og mange Gange er dens værste Fjende. Det forekommer mig ikke alene at være ubilligt overfor Smaadriften, men ogsaa i høj Grad uklogt set fra Samfundets Side. Der er ingen Tvivl om, som jeg har

nævnt, at Smaadriften i social Henseende er en stor Lykke for vort Folk; men der er heller ingen Tvivl om, at ser vi paa Statskassens Interesser, er det den mindre Bedrift i By og paa Land, der er Statskassens økonomiske Rygrad. Det er den, der skal bære gennem de vanskelige Tider; den svulmer maaske ikke og udvider sig ikke saa meget i de gode Tider, men det er den, der er det faste Punkt. Derfor skal vi ikke være med til at svække Smaadriften ved at lade den afholde en Del af Stordriftens Driftsudgifter, og jeg vil henstille til Regeringen, at den ved Arbejdsløshedslovens Ændring holder fast paa, at Arbejdsgiverne skal give et Bidrag til Arbejdsløshedskasserne. Jeg synes ikke, det er mere end rimeligt og billigt.

I nær Tilknytning til Arbejdsløsheden staar det, man har benævnt Nødarbejder. Der er fra Regeringens Side Planer oppe om til Afhjælpning af Arbejdsløsheden at sætte Nødarbejder i Gang. Det betyder, at de Folk, der ikke kan faa Arbejde ved egen Hjælp, vil Staten søge at skaffe Arbejde til mindre Betaling end den Løn, de kan faa ved selv at skaffe sig Arbejde, men til en højere Betaling end den Understøttelse, de kan faa, naar de er arbejdsløse. Jeg kan ikke se rettere end, at det er en fuldkommen rigtig Foranstaltning. Gang efter Gang har vi talt om, at Arbejdsløsheden var en Ulykke for de Folk, som kom ud i den. Det var maaske ikke den største Ulykke, at de havde en mindre Indtægt; det kunde være slemt nok, men den største Ulykke var maaske det, at de intet havde at bestille. Det var ikke alene en økonomisk Ulykke, men i høj Grad en moralsk Ulykke at komme ud i Arbejdsløshed. Det forekommer mig derfor at være rimeligt og godt, om vi kunde naa til ikke alene at skaffe de arbejdsløse en noget højere Indtægt, men ogsaa skaffe dem Arbejde; selv om det skulde være til en mindre Betaling end den, de kan faa ved selv at søge Arbejde ude i det frie Erhverv.

Der er nemlig noget i vort Samfund, som vi maa være os for at nedbryde, og det er Selvhjælpsbestræbelserne hos den enkelte. Derfor maa den, der har Arbejde, have en højere Løn end den, der er arbejdsløs. Naar man faar lige meget, enten man er arbejdsløs eller har Arbejde, ansporer man ikke den enkelte til at gøre alt for at faa Arbejde. Den, som selv skaffer sig Arbejde, maa ogsaa belønnes fremfor den, som Samfundet skal skaffe Arbejde til tabgivende Priser; thi ellers vil den Selvhjælpsbestræbelse, som bestaar i, at de